

JUGOSLOVENSKI KOMITET PRAVNIKA ZA LJUDSKA PRAVA

Adresa: Krunska 22/6, 11000 Beograd, Jugoslavija
Tel: +381-11-324 45 40; 334-44-25; Fax: 334-42-35; E-mail:
yulaw@eunet.yu

ODNOSI IZMEĐU SRBIJE I CRNE GORE I IMPLIKACIJE NA DRŽAVLJANSKI STATUS GRADANA SRJ

Autorski tim:

Stevan Lilić, Dušan Janjić, Biljana Kovačević - Vučković
sa saradnicima Dejanom Milenkovićem i Dušanom Ignjatovićem

Studija službeno koju je naručio

u okviru Srpsko-crnogorskog projekta ESI

Stavovi koji su izneti u ovom izveštaju ne odražavaju nužno
stavove koje zastupa Evropska Inicijativa za Stabilitnost

Beograd

Novembar 2001

ODNOSI IZME U SRBIJE I CRNE GORE I IMPLIKACIJE NA DRŽAVLJANSKI STATUS GRA ANA SRJ

REZIME

Pitanje državljanškog statusa građana, na teritoriji bivše SFRJ bilo je jedno od dominantnih pitanja u poslednjih deset godina, a mnogi građani bili su suočeni s ozbiljnim preprekama u ostvarivanju njihovih prava koja su vezana sa nerešenim državljanškim statusom. U slučaju osamostaljenja Crne Gore realno je očekivati da bi se broj i kvalitet problema vezanih za državljanški status dodatno iskomplikovao. U vezi s osamostaljenjem Crne Gore je i pitanje redefinisavanja statusa Kosova, odnosno redefinisavanja odnosa unutar SRJ, postavlja se kao realan problem i pitanje državljanškog statusa stanovnika Kosova.

S obzirom na najviši status koji u demokratskom svetu i pravu imaju ljudska prava i slobode, a koja mogu biti ugrožena ukoliko se u pregovorima ne razreši pitanje državljanstva, trebalo bi primeniti na celo o zaštiti većih prava odnosno državljani Srbije i Crne Gore, koji su, danas, istovremeno i državljani SRJ moraju da zadrže republiko državljanstvo, s tim da bi prvoj generaciji moglo da se omogući i dvojno državljanstvo.

Najveći problem u slučaju osamostaljenja Crne Gore predstavljaće oni slučajevi koji poseduju državljanstvo jedne republike, a imaju prebivalište na teritoriji druge republike. Takvim građanima bez rezerve treba omogućiti dvojno državljanstvo, s tim što bi politička prava ostvarivali u državi, odnosno republici u kojoj imaju prebivalište.

U odnosu na imovinske odnose, zaposlenje, školovanje, građanima Crne Gore i Srbije treba omogućiti jednaka prava, bez obzira na promenjeni status države, kako bi se efekti raspada SRJ ublažili i kako ne bi bili dovedeni u istu situaciju u koju su mimo svoje volje bili dovedeni nakon raspada SFRJ.

SADRŽAJ

I.	UVOD: DRŽAVLJANSTVO I RASPAD SFRJ	1
II.	JUGOSLOVENSKO DRŽAVLJANSTVO I ZAKON O JUGOSLOVENSKOM DRŽAVLJANSTVU (1996, 2001)	3
III.	CRNOGORSKO DRŽAVLJANSTVO I ZAKON O CRNOGORSKOM DRŽAVLJANSTVU (1999)	8
IV.	DRŽAVLJANSTVO REPUBLIKE SRBIJE I ZAKON O DRŽAVLJANSTVU SOCIJALISTI KE REPUBLIKE SRBIJE (1979)	9
V.	DRŽAVLJANSTVO U KONTEKSTU: BUDUCNOST ODNOSA SRBIJE I CRNE GORE	9
VI.	ZAKLJU NO RAZMATRANJE	12
	PRILOG A: ZAKON O CRNOGORSKOM DRŽAVLJANSTVU	14
	PRILOG B: ZAKON O DRŽAVLJANSTVU SOCIJALISTI KE REPUBLIKE SRBIJE	19
	PRILOG C: ZAKON O JUGOSLOVENSKOM DRŽAVLJANSTVU	28

ODNOSI IZME U SRBIJE I CRNE GORE I IMPLIKACIJE NA DRŽAVLJANSKI STATUS GRAĐANA SRJ

I. UVOD: DRŽAVLJANSTVO I RASPAD SFRJ

Državljanstvo predstavlja odnos javno-pravnog karaktera između pojedinca i države. Međutim, državljanstvo istovremeno predstavlja i važan instrument politike. Zato se prema uslovima koji se zahtevaju za sticanje i prestanak državljanstva, kao na osnovu analize zakonske regulative ovog statusa može zaključiti da li je država demokratska ili ne. Princip da "svako ima pravo na državljanstvo" danas nesumnjivo ulazi u korpus osnovnih ljudskih prava. Tako, *Univerzalna deklaracija o pravima čoveka UN* (1948) u članu 15. određuje da svako ima pravo na jedno državljanstvo i da niko ne može samovoljno biti lišen svog državljanstva, niti prava da promeni državljanstvo. *Konvencija o smanjenju služenja apatridije* (1961) koja reguliše pitanja vezana za status lica bez državljanstva obavezuje državu, da u slučaju teritorijalnih promena, prizna pravo na državljanstvo licima kojima ga nemaju, jer bi u suprotnom ta lica postala apatridi, tj. lica bez državljanstva. Sa druge strane, pošto je državljanstvo takođe i manifestacija suvereniteta jedne države, pitanja vezana za regulisanje ovog statusa spadaju u domen njene isključive nadležnosti. Ipak, s obzirom na univerzalne i međunarodne implikacije državljanstva, postoje određeni pravni standardi koji se moraju poštovati prilikom njegovog regulisanja bez obzira na interese ili politiku jedne države.

Problem državljanškog statusa jednog lica posebno se dramatično otvara u slučajevima dubokih društvenih i političkih kriza, kao što su masovno kršenje ljudskih prava, ratovi, raspad države itd. Tako je i pitanje državljanškog statusa građana na teritoriji bivše SFR Jugoslavije (SFRJ) bilo i jeste jedno od dominantnih političkih i pravnih pitanja u poslednjoj deceniji na ovim prostorima. Raspadom SFRJ, počev od 1991. godine, nastalo je pet novih država: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Makedonija i SR Jugoslavija (SRJ – u njenom su sastavu Srbija i Crna Gora). Ova situacija suočila je mnoge građane sa ozbiljnim preprekama u ostvarivanju svojih prava. Tako je, recimo, na prostoru bivše SFRJ bilo uključeno više od dva miliona mešanih brakova, što je, osim psiholoških, imalo i ozbiljne pravne posledice ne samo po supružnike, već i na decu rođenu u takvim brakovima. U ranijem sistemu, izbor republičkog državljanstva u vreme rođenja dece, često je bio nebitan ili slučajan. Međutim, po raspadu zemlje, dešavalo se da rođena braća i sestre imaju različita republička državljanstva. Još jedan veliki problem, proisticao je iz nekada važećih propisa na teritoriji SFRJ gde su sve do 1972. godine, lica rođena do te godine sticala državljanstvo u zavisnosti od mesta rođenja njihovog oca, što je nekada, a i danas predstavljalo problem pri regulisanju i izdavanju osnovnih ličnih dokumenata (lične karte, pasoša i sl), ili zasnivanja radnog odnosa.

Istraživanja pokazuju da su, nakon raspada zemlje, posebno sledeća lica, odnosno grupe, imale ozbiljne probleme u vezi sa državljanstvom:

- 1) lica iz etnički mešovitih brakova i porodica;
- 2) lica u braku sa različitim državljanstvima;

- 3) lica koja su se izjašnjavala kao “Jugosloveni”, a nakon raspada SFRJ našli su se na teritoriji države gde je nacionalna pripadnost bila jedan od presudnih uslova za sticanje državljanstva;
- 4) pripadnici “novih manjina” odnosno onih nacionalnih zajednica koje su raspadom SFRJ i nastankom novih, nacionalnih država izgubile status “konstitutivnih naroda” (Hrvati, Bošnjaci, Makedonci itd. u Srbiji; Srbi u Makedoniji, Hrvatskoj, Sloveniji itd);
- 5) migranti – radnici iz bivših republika SFRJ u Sloveniji koji nisu imali državljanstvo Slovenije;
- 6) izbeglice i privremeno raseljena lica;
- 7) lica koja su imala državljanstvo republike na ijoj teritoriji nisu imali prebivalište u trenutku raspada SFRJ.

U periodu 1991-2000. godine njihov nerešen državljski status imao je za posledicu nemogu nost ostvarivanja mnogih ljudskih sloboda i prava, uklju uju i slobodu kretanja i nastanjivanja, slobodu komunikacije, slobodu informisanja, slobodu u eš e u javnom životu, slobodu poslovanja, zatim, pravo na rad, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, na svojinu, na nasle ivanje, na izuze e od dvostrukog oporozivanja itd. Nemogu nost realizacije ovih sloboda i prava bila je i jedan od uzroka migracije i pojave izbeglica, naro ito u SRJ. Sa svoje strane, postojanje izbeglica i raseljenih lica drasti no je pove alo broj lica koja su fakti ki ostala bez državljanstva.

Po raspadu zemlje, mnogi državljani SFRJ odjednom su postali državljani bivših republika (sada novih džava). Zbog toga, i danas mnogi gra ani koji su se u momentu raspada SFRJ zatekli na teritoriji jedne republike ije državljanstvo nisu imali, ili na teritoriji republike ije su državljanstvo imali, ali su porodi ne i druge okolnosti zahtevale da imaju i drugo državljanstvo, probleme vezane za državljski status. Posebno je težak položaj bio gra ana u SRJ, odnosno Srbiji, koji još više bio pogoršan donošenjem jednog veoma restriktivnog zakona o jugoslovenskom državljanstvu 1996. godine. Me utim, nakon promena u oktobru 2000. godine, odnosno izmenama tog zakona (iz marta 2001 godine), problemi ovih lica su ublaženi uvo enjem posebnih kategorija dvojnog državljanstva za posebne slu ajeve.

Me utim, imaju e u vidu opšte posledice raspada bivše SFRJ, sa jedne, i akuelnog politi kog procesa u današnjoj SRJ, pitanje državljskog statusa lica koja žive na teritoriji današnje Savezne Republike Jugoslavije može postati goru e pitanje i problem za mnoge gra ane koji ovde žive, posebno s obzirom na slede e okolnosti:

- Federacija – sve snažnije tenzije u odnosima Srbije i Crne Gore i sve dublja kriza postoje e dvo lane federacije;
- Kosovo – nestabilno i nerešeno politi ko stanje i status Kosova, uz brojna kršenja ljudskih prava (Kosovo je *de iure* u sastavu Srbije – Ustav RS, odnosno SRJ – Rezolucija 1244 SB, *de facto* pod privremenim protektoratom UN);
- Vojvodina – sve glasnije postavljanje pitanja autonomnog statusa Vojvodine, kao konstitutivnog elementa u okviru Srbije, i
- Sandžak – nerešen status s postavljenim zahtevom za posebnim statusom Bošnjaka i Sandžaka (Bošnja ko nacionalno ve e).

Imaju i u vidu navedene okolnosti, u slučaju “raspada” ili “dekompozicije” SRJ kao dvo lane (Srpsko-Crnogorske) federacije, a i u vezi sa trajnim rešenjem statusa Kosova, nameće se potreba izbegavanja i ublažavanja teških posledica koji ovi procesi mogu imati na ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava građana na ovim područjima, pre svega u pogledu neregulisanog statusa državljanstva, sa druge strane, neophodno je jasno sagledati sledeće:

- 1) koja bi prava građana bila najugroženija;
- 2) kojim se grupama radi i
- 3) šta preduzeti da ne dođe do negativnih posledica, odnosno kako da se one efikasno uklone.

U daljoj analizi daće se sumarni pregled sadašnjeg stanja državljanškog statusa prema važećim propisima, kao i kritički osvrt i preporuke u odnosu na ova pitanja.

II. JUGOSLOVENSKO DRŽAVLJANSTVO I ZAKON O JUGOSLOVENSKOM DRŽAVLJANSTVU (1996, 2001)

A.

I ako je Savezna Republika Jugoslavija proglašena u aprilu 1992. godine, *Zakon o jugoslovenskom državljanstvu* (“Službeni list SRJ”, br. 33 od 19. jula 1996) donet je sa punih četiri godina zakašnjenja. Ovaj zakon zamenio je raniji savezni *Zakon o državljanstvu* (1976). U ovom kontekstu, potreba je posebno ista i da su se usled najrazličitijih problema, uključujući i raspad SFRJ i ratove u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i na Kosovu, nerešena pitanja iz oblasti državljanstva nagomilana, uključujući i okolnost da su milioni građana promenili državljanstvo, a da su stotine hiljada ljudi, pre svega nastanjenih na teritoriji SRJ, ostali bez državljanstva.

Kao jedan od svojih ciljeva novi savezni *Zakon o jugoslovenskom državljanstvu* (1996) proklamovano je *kontinuitet* državljanstva SFRJ i državljanstva SRJ. Zakon je izražavao Miloševićevu politiku direktnog opšteg pravnog kontinuiteta SFRJ i SRJ, što je automatski uključivalo i pravni kontinuitet državljanstva SFRJ i SRJ. Pravna analiza, međutim, pokazuje da su uslovi za sticanje novog SRJ državljanstva bili u nesaglasnosti sa proklamovanim ciljem, pa i direktno suprotstavljeni. To se vidi iz okolnosti da ovim Zakonom nije rešeno pitanje državljanstva izbeglica, kao ni članova uže porodice državljanina SRJ koji su istovremeno imali i državljanstvo neke od bivših jugoslovenskih republika, a sada novih država. Zakon nije jugoslovensko državljanstvo odredio kao *dobrovoljnu* vezu, niti je Zakon pošao od pravne pretpostavke (*presumptio iuris*) da su ta lica jugoslovenski državljani dok se suprotno ne dokaže. Ovo je imalo za posledicu da su lica čiji državljanski status nije bio jasno regulisan (npr. izbeglice) ostala bez državljanstva, umesto da ga dobiju. Dakle umesto da dobiju jugoslovensko državljanstvo po sili novog zakona (i time ostvare osnovno ljudsko pravo da imaju državljanstvo, odnosno da ne budu lica bez državljanstva), ova lica su se našla u situaciji da su bez državljanškog statusa.

Zakon propisuje da se jugoslovensko državljanstvo *stiče*: a) *poreklom* (čl. 7-11); b) *rođenjem na teritoriji Jugoslavije* (čl. 11); c) *prijemom u državljanstvo, odnosno naturalizacijom* (čl. 12-17); d) *po osnovu međunarodnog ugovora* (čl. 18). Zakon

posebno predviđa da *Jugoslovenski iseljenik i član njegove porodice; stranac koji nema otpust iz stranog državljanstva*, bez obzira na to da li mu je odobreno stalno nastanjenje u Jugoslaviji i da li ima zaposlenje ili drugi izvor sredstava za izdržavanje, ako njegov prijem u jugoslovensko državljanstvo iziskuju meunarodni i drugi interesi Jugoslavije, *ako ima naročite zaslugе za Jugoslaviju* ili ako je to neophodno iz drugih razloga, ekonomskih, kulturnih, nacionalnih ili drugih razloga. O ovome odlučuje Savezna vlada (član 14).

Zakon propisuje da jugoslovensko državljanstvo **prestaje**: a) *otpuštom* (član 23); b) *odricanjem* (član 24); c) *po osnovu meunarodnog ugovora* (član XX). Zakon posebno predviđa a, pozivajući se na član 17. st. 3. Ustava SRJ da državljanin ne može biti lišen državljanstva, proteran iz zemlje niti izručen drugoj državi. Međutim, iako Zakon deklarativno ne predviđa institut oduzimanja (lišenja) državljanstva, ono je ipak moguće u situacijama poništavanjem nezakonitog rešenja o prijemu državljanstva (član 17) i poništavanjem rešenja o prihvatanju jugoslovenskog državljanstva (član 48).

Polazeći od pomenute politike pravnog kontinuiteta koja je proglašena Ustavom SRJ (1992), Zakon utvrđuje da se po sili zakona (*ex lege*) **jugoslovenskim državljaninom** smatraju samo državljani SFRJ koji su na dan proglašenja Ustava Savezne Republike Jugoslavije 27. aprila 1992. godine imali državljanstvo Republike Srbije ili Republike Crne Gore, kao i njihova deca rođena posle tog datuma (član 46).

Državljanin SFRJ koji su imali državljanstvo druge republike SFRJ, ali su na dan proglašenja Ustava Savezne Republike Jugoslavije 27. aprila 1992. godine imali prebivalište na teritoriji Jugoslavije i deca tih državljanina rođena posle tog datuma, – pod uslovom da nemaju drugo državljanstvo i da u roku od godinu dana, ili u opravdanim slučajevima u roku od 3 godine, podnesu zahtev za upis u državljanstvo saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove (član 47).

Državljanin druge republike SFRJ koji se prihvatili prevođenjem u profesionalnog oficira i profesionalnog podoficira, odnosno civilna lica na službi u Vojsci Jugoslavije i članovi njihove uže porodice (brać i deca) – pod uslovom da nemaju drugo državljanstvo i da u roku od godinu dana, ili u opravdanim slučajevima do 3 godine, podnesu zahtev za upis u državljanstvo saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove (član 47).

Članom 48. regulisano je pitanje prihvatanja u državljanstvo izbeglica iz bivših republika SFRJ. Tako je predviđeno da je za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo, između ostalog, potrebno da se izbeglice izjasne da se odriču državljanstva bivše republike ako ga imaju, odnosno da daju izjavu da nemaju državljanstvo novostvorenih država na teritoriji koju je obuhvatala SFRJ.

Treba naglasiti da je izmenama Zakona iz 2001. godine ukinut uslov koji se odnosio “na nemanje drugog državljanstva” i da je tako otklonjen jedan od najbitnijih nedostataka Zakona o jugoslovenskom državljanstvu. Na ovaj način je uveden princip dvojnog državljanstva za sve one kategorije ljudi koji su se zatekli na teritoriji Srbije i Crne Gore, a imali su državljanstvo neke od bivših republika SFRJ, kao i za izbeglice.

Zakon sadrži i odredbe o *sukob republikih zakona o državljanstvu* (l. 27-28). Po Zakonu republika državljanstva su u odnosu na državljanstvo SRJ supsidijarna (dopunska), ali i obavezna (što znači, svaki građanin koji ima državljanstvo SRJ mora da ima i jedno od dva republika državljanstva). Izme u ostalog, članom 28 propisano je da: (1) Lice koje stekne jugoslovensko državljanstvo prijemom stiče državljanstvo republike na čijoj teritoriji se nastani. (2) Jugoslovenski iseljenik stiče državljanstvo republike za koje se izjasni u zahtevu za prijem u jugoslovensko državljanstvo. (3) Ako je roditelj ili braćun drugo lice jugoslovenski državljanin, to lice može stići državljanstvo republike roditelja ili braćunog druga.

Treba istaći i da je na ovaj način rešen sukob nadležnosti republikih zakona ali ne i eventualni sukob republikih zakona sa saveznim zakonom. Neregulisanost ovog pitanja može biti jedan od izvora ugroženeosti ljudskih prava u budućim odnosima između dve republike, Srbije i Crne Gore. Iz pojedinih odredaba Zakona o državljanstvu Crne Gore (1999), jasno proizilazi da i *stranac* može stići crnogorsko državljanstvo. Ali postavlja se pitanje da li takvo lice, po principu automatizma, stiče i jugoslovensko državljanstvo, odnosno, da li je ovakvim zakonskim formulacijama jugoslovensko državljanstvo u odnosu na crnogorsko, supsidijarno, tj. da li jedno lice može imati samo državljanstvo Crne Gore, a ne i jugoslovensko državljanstvo.

Zakon detaljno propisuje i poseban *postupak upravnog karaktera za sticanje i prestanka državljanstva* (l. 29-36). Izme u ostalog, predviđeno je da o zahtevima za sticanje jugoslovenskog državljanstva prijemom i na osnovu međunarodnih ugovora, kao i o prestanku jugoslovenskog državljanstva odlučuje savezni i republiki organ nadležan za unutrašnje poslove, u skladu sa svojim nadležnostima utvrdjenim zakonom. Zahtev za prijem, zahtev za otpust i izjava o odricanju od jugoslovenskog državljanstva podnosi se saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove, neposredno ili preko nadležnog diplomatskog ili konzularnog predstavništva Jugoslavije. Zahtev za ponovni prijem u jugoslovensko državljanstvo podnosi se saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove. Protiv ovih odluka, može utim Zakone ne predviđena mogućnost ulaganja žalbe ili nekog drugog pravnog sredstva.

Posebno treba naglasiti da je članom 51. Zakona, Savezno ministarstvo za unutrašnje poslove ovlašćeno da od republičkog ministarstva za unutrašnje poslove preuzme sve zahteve za prijem u jugoslovensko državljanstvo koji nisu rešeni, a koji su podneti od 27. aprila 1992. do stupanja na snagu ovog Zakona. U trenutnoj političkoj situaciji, ali i u slučaju raspada SRJ, ova odredba sigurno ne predstavlja dobro rešenje.

B.

Nakon demokratskih promena do kojih je došlo u oktobru 2000. godine u pada Miloševićevog režima, nove vlasti zaključile su da je, radi otklanjanja negativnih posledica u vezi sa nasleđenim pravnim problemima u vezi sa državljanstvom, neophodno uvesti *dvojno državljanstvo* za pojedine kategorije građana, posebno za a) građane koji su imali prebivalište na teritoriji SRJ na dan donošenja saveznog Ustava i b) za izbeglice, prognana i raseljena lica. Prednosti ove solucije su sledeće: dvojno državljanstvo omogućava da se ne raskine veza sa republičkim poreklom, a olakšalo bi se rešavanje problema nastanjanja, kretanja, porodnih i svojinskih odnosa i eventualni povratak, izbeglih i raseljenih lica. Takođe, nove vlasti su odlučile i da

omogu e strancu prijem u jugoslovensko državljanstvo po olakšanim uslovima (bez otpusta iz ranijeg državljanstva), a po osnovu braka sa jugoslovenskim državljaninom. Ova intervencija u injena je donošenjem posebnog **Zakona o izmenama i dopunama Zakona o jugoslovenskom državljanstvu** ("Službeni list SRJ", br. 9 od 2. marta 2001).

Prema ovim izmenama i dopunama Zakona o jugoslovenskom državljanstvu, stranac koji je u braku s jugoslovenskim državljaninom najmanje tri godine i kome je odobreno stalno nastanjenje u Jugoslaviji, može biti primljen u jugoslovensko državljanstvo ako ne postoji neka od predvi enih smetnji (odnosno da u Jugoslaviji nije kažnjavan kaznom zatvora za krivi no delo koje ga ini nepodobnim za prijem u jugoslovensko državljanstvo ili da se, u skladu sa promenjenom formulacijom sadržanom u Zakonu o izmenama i dopunama zakona o državljanstvu, iz njegovog ponašanja može zaklju iti da e poštovati pravni poredak Jugoslavije).

Treba ista i da je novo rešenje u skladu s *Konvencijom o državljanstvu udate žene* koju je Jugoslavija ratifikovala 1958. godine, kao i *Evropskom konvencijom o državljanstvu* iz 1997. godine. kojima su utvr eni olakšani uslovi za sticanje državljanstva po osnovu braka. Ovom je odredbom i utvr eno da stranci koji su u braku sa jugoslovenskim državljaninom ne moraju imati otpust iz stranog državljanstva što se zahteva za redovan prijem stranaca. Ovo im omogu ava da steknu dvojno državljanstvo, jer je u primeni postoje eg Zakona uo eno da se skoro polovina zahteva za prijem stranaca u jugoslovensko državljanstvo odnosi na lica koja su u braku sa jugoslovenskim državljanima i koji žive u SRJ duži niz godina.

Prema ovim izmenama i dopunama Zakona o jugoslovenskom državljanstvu, preformulisani su lanovi 47. i 48, ije je omoguceno sticanje **dvojnog drzavljanstva**.

Tako, **preformulisani lan 47.** predvi a da jugoslovensko državljanstvo može ste i državljanin SFRJ koji je imao državljanstvo druge republike SFRJ ili je državljanin druge države nastale na teritoriji SFRJ, koji je na dan proglašenja Ustava SRJ, imao prebivalište na teritoriji Jugoslavije i deca tog državljanina ro ena posle tog datuma, kao i državljanin SFRJ koji je prihvatio prevo enje u profesionalnog oficira i profesionalnog podoficira, odnosno civilno lice na službi u Vojsci Jugoslavije i lan njegove uže porodice (bra ni drug i deca). Zahtev za upis u mati nu knjigu jugoslovenskih državljana podnosi se saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove neposredno ili preko nadležnog diplomatskog ili konzularnog predstavništva SRJ. Zahtev za upis u mati nu knjigu jugoslovenskih državljana deteta koje nije navršilo 18 godina života podnosi roditelj. Ako je dete starije od 14 godina, za upis u mati nu knjigu jugoslovenskih državljana potrebna je i njegova saglasnost (lan 47).

Dakle, nova formulacija lana 47. omogu ila je dvojno državljanstvo gra anima koji su imali prebivalište na teritoriji SRJ na dan donošenja saveznog Ustava (27. aprila 1992) a bili su državljani SFRJ i imali su državljanstvo druge republike SFRJ, ili su imali državljanstvo neke od novostvorenih država na teritoriji SFRJ. Iz prakse primene Zakona o državljanstvu iz 1996. godine bilo je zapaženo da je propisani rok od tri godine za upis u mati nu knjigu jugoslovenskih državljana bio nerealno kratko odre en.

Preformulisani član 48. predviđa sticanje dvojnog državljanstva licima koja su bila državljani SFRJ i imali državljanstvo druge republike SFRJ ili državljanima drugih država nastalih na teritoriji SFRJ, koji kao izbegla, prognana ili raseljena lica žive u SRJ, kao i licima iz ove kategorije koja žive u inostranstvu. Tako, U jugoslovensko državljanstvo može biti prihvaćen državljani SFRJ koji ima državljanstvo druge republike SFRJ, ili je državljani druge države nastale na teritoriji SFRJ koji kao izbeglo, prognano ili raseljeno lice boravi na teritoriji SRJ ili je izbeglo u inostranstvo i koji saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove podnese zahtev za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo. U jugoslovensko državljanstvo može biti prihvaćen državljani SFRJ koji boravi u SRJ ili u inostranstvu, a nema državljanstvo druge države nastale na teritoriji SFRJ. O ispunjenosti uslova za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje savezni i republički organ nadležan za unutrašnje poslove, u skladu sa svojim nadležnostima utvrdjenim zakonom i vodeći računa o interesima bezbednosti, odbrane i međunarodnog položaja SRJ. Zahtev za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo podnosi se saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove neposredno ili preko diplomatskog ili konzularnog predstavništva SRJ. Zahtev za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo diplomatsko ili konzularno predstavništvo Jugoslavije prosledi saveznom organu nadležnom za unutrašnje poslove, bez odlaganja. Zahtev za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo deteta koje nije navršilo 18 godina života podnosi roditelj. Ako je dete starije od 14 godina, za sticanje državljanstva potrebna je i njegova saglasnost. U zahtevu za prihvatanje u jugoslovensko državljanstvo navodi se državljanstvo republike članice koje podnosilac želi da primi. Jugoslovensko državljanstvo se stiče danom dostavljanja rešenja o prihvatanju u jugoslovensko državljanstvo.

Uvođenjem dvojnog državljanstva i preformulacijom članova 47. i 48. garantuju sticanje jugoslovensko državljanstvo ali ne prekidaju vezu sa republikom porekla. Time se bitno olakšava rešavanje problema nastanjivanja, kretanja, porodnih i svojinskih odnosa, jer su u velikom meri otklonjeni nedostaci prvobitne verzije Zakona iz 1996. godine.

Međutim, iako je pokazala veliku meru spremnosti da otkloni nedostatke ranijih zakonskih rešenja u vezi sa pitanjima državljanstva, čini se da sadašnje savezne vlasti nisu u dovoljnoj meri uočile "novu realnost" u odnosima između federalnih jedinica (pre svega da vlasti u Crnoj Gori ne priznaju savezne institucije kao legitimne), što može imati odogovarajuće (nepovoljne) posledice i na pitanja vezana za zaštitu i ostvarenje prava građana po osnovu državljanstva na relaciji Federacija – Crna Gora. Osim toga, savezno zakonodavstvo koje reguliše državljanstvo čini se da uopšte ne uzima u obzir okolnost da je Kosovo pod privremenom međunarodnom upravom, što otvara niz složenih pitanja državljanstva građana koji žive na Kosovu. To se odnosi kako na pitanja državljanstva Kosovskih Albanaca, tako i na pitanja državljanstva Kosovskih Srba i drugih etničkih zajednica. U sličnoj nepovoljnoj situaciji nalaze se i preko 200.000 privremeno raseljenih lica sa Kosova koja se nalaze u Srbiji i Crnoj Gori. Možda bi celishodno rešenje trebalo tražiti u uvodjenju statusa "regionalnog državljanstva" za Kosovo koje bi omogućilo da svi građani Kosova, pa i oni koji su privremeno raseljeni u Srbiji i Crnoj Gori u potpunosti koriste svoja prava, pre svega pravo da se bira i bude biran, pravo na kupovinu i prodaju nepokretnosti, pravo na bavljenje privrednim aktivnostima, pravo na civilno služenje vojnog roka. U ovom

kontekstu treba tražiti i najcelishodnija rešenja u vezi sa pitanjem putnih isprava za Albance i Srbe, kao i drugih stanovnika Kosova.

III. CRNOGORSKO DRŽAVLJANSTVO I ZAKON O CRNOGORSKOM DRŽAVLJANSTVU (1999)

Zakon o crnogorskom državljanstvu ("Službeni list RCG", broj 41 od 2. XI 1999) stupio je na snagu 10. novembra 1999. godine, nekoliko meseci nakon NATO bombardovanja, a u trenutku kada je zvani na vlast u Crnoj Gori zapoela sa snažnom politikom i medijskom kampanjom za izdvajanje Crne Gore iz savezne države. Novi crnogorski Zakon o državljanstvu pošao je od *Crne Gore kao samostalne države*. Usvajanjem novog Zakona prestao je da važi raniji *Zakon o državljanstvu Socijalističke Republike Crne Gore* (1975). Karakteristika je novog crnogorskog Zakona da je u velikoj meri uskladjen sa savremenim rešenjima državljanstva sadržanim u međunarodnim dokumentima iz ove oblasti.

Prema novom Zakonu o crnogorskom državljanstvu, u odnosu na jugoslovensko državljanstvo *crnogorsko državljanstvo nije supsidijarnog, ve primarnog karaktera*. Ovakav zaključak proističe iz sledećih okolnosti:

Prvo. U Zakonu nema odredbe po kojoj je *državljanin Crne Gore istovremeno i državljanin SR Jugoslavije*. Iz toga proizilazi da crnogorsko državljanstvo može, na osnovu navedenih odredbi, i samostalno da postoji, tj. i bez jugoslovenskog državljanstva.

Drugo. Zakonu ima odredbe koje daju *mogućnost sticanja crnogorskog državljanstva strancima i bez postojanja jugoslovenskog državljanstva*. Tako, odredbom člana 9. predviđeno je: U crnogorsko državljanstvo može biti primljen državljanin druge republike članice ili druge države koji je u prošlom životu i imao prebivalište na teritoriji Republike Crne Gore najmanje 10 godina prije podnošenja zahtjeva za prijem u državljanstvo. Državljanin druge republike članice ili druge države koji je u prošlom životu bio crnogorskim državljaninom može biti primljen u crnogorsko državljanstvo ako on to zahtjeva, pod uslovom da imao prebivalište na teritoriji Republike Crne Gore najmanje pet godina u kontinuitetu prije podnošenja zahtjeva za prijem u državljanstvo i ako nijesu ispunjeni uslovi iz člana 11. Zakon sadrži i druge odredbe koje se odnose na državljane druge države odnosno odredbe sa elementom inostranosti kao što je član 16. koji se odnosi na prestanak crnogorskog državljanstva u slučaju da jedno lice stekne državljanstvo druge republike članice ili druge države, bez jasnog preciziranja da li je u slučaju sticanja državljanstva druge države neophodno istovremeno gubljenje jugoslovenskog državljanstva. Iz člana 28 saveznog Zakona (1996, 2001) koji glasi da "lice koje stekne jugoslovensko državljanstvo prijemom stiče državljanstvo republike članice na čijoj teritoriji se nastani" proizilazi da se republičko državljanstvo stiče momentom sticanja jugoslovenskog državljanstva. Sa formalno-logičkog stanovišta, strani državljanin stiče jugoslovensko, a, istovremeno, u zavisnosti od teritorije Republike na kojoj je nastanjen, i republičko državljanstvo. Otuda se u saveznom Zakonu i ne koristi termin *državljanin druge države* ve neodređeni pojam *lice*, jer se i ne može govoriti o strancima, ve o licima koja su dobila jugoslovensko državljanstvo i po principu automatizma, republičko državljanstvo prema mestu njihovog prebivališta.

Trece. Zakon ne predviđa (čl. 16) mogućnost da državljanin Crne Gore ima državljanstvo druge Republike (odnosno Srbije). Dakle, u slučaju raspada zajedničke država (kao i u ranijem slučaju raspada SFRJ), otvorio bi se niz ozbiljnih problema vezanih za imovinske, braćne i porodične odnose i slično. Doduše, ekstenzivnim tumačenjem člana 9. Zakona, jedan broj građana koji bi u momentu raspada zajedničke države ispunjavao uslove u pogledu trajanja prebivališta na teritoriji Crne Gore utvrđene ovim članom Zakona mogli bi da steknu, po sopstvenom zahtevu, crnogorsko državljanstvo, i to po osnovu tumačenja da su ta lica “strani državljani” odnosno “državljanici druge države”.

IV. DRŽAVLJANSTVO REPUBLIKE SRBIJE I ZAKON O DRŽAVLJANSTVU SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE SRBIJE (1979)

Veoma je zanimljivo, ali i indikativno da je u Srbiji još uvek na snazi *Zakon o državljanstvu Socijalističke Republike Srbije* (1979). Ovaj Zakon potiče iz koncepta bivše jugoslovenske socijalističke federacije, i kao posledica toga, ne sadrži odredbe koje uvažavaju međunarodne konvencije koje su u međuvremenu postavile nove standarde u pravnom regulisanju pitanja državljanstva. Međutim, osim što ne poznaje savremene standarde u ovoj oblasti, srpski Zakon u pravno-tehničkom i sadržinskom smislu nije u skladu ni sa postojećim saveznim *Zakonom o jugoslovenskom državljanstvu* (1996, 2001). Kao takav, postojeći srpski zakon o državljanstvu nije adekvatan ni za situacije koje diktiraju postojeći odnos između Srbije i Crne Gore, kao ni za stvarni stanje na Kosovu. Okolnost da ni ranije, ali ni sadašnje srpske vlasti, ne osećaju potrebu za bitnim promenama u ovoj materiji veoma je interesantna, ali i indikativna.

Ovaj Zakon kao da je “prespavao” sve ono što se proteklih desetak godina dešavalo – od raspada SFRJ, pa do nastanka SRJ i pada Miloševićevog režima. Posebno je problematično sledeće:

Zastarela rešenja u pogledu sticanja i prestanka državljanstva. Državljanstvo se, prema ovom zakonu još uvek može steći i *prirođenjem*, što nije slučaj sa ni u saveznom, niti u crnogorskom Zakonu o državljanstvu. Član 21. Zakona kao mogućnost i način prestanka državljanstva Republike Srbije predviđa i *oduzimanje državljanstva*, dokoga, prema ovoj odredbi može doći i ukoliko su ispunjeni uslovi utvrđeni saveznim zakonom (Napomena: savezni zakon iz 1996. godine, ne poznaje institut prestanka državljanstva oduzimanjem).

Slične zamerke mogu se izreći i povodom većine odredaba ovog zakona. Kad se navedene pravne okolnosti uzmu u obzir, sa jedne strane, i kada se, sa druge strane, uzme u obzir da je Zakon prosto neadekvatan da odgovori na realne probleme u vezi sa državljanstvom (npr. Kosovo), jasno je da postoji urgentni problem usklađivanja zastarelog i prevaziđenog srpskog zakona o državljanstvu.

V. DRŽAVLJANSTVO U KONTEKSTU: BUDUCNOST ODNOSA SRBIJE I CRNE GORE

Moguće opcije u budućim odnosima između Srbije i Crne Gore svode se na sledeće: a) dve nezavisne i odvojene države, b) dve države članice u savezu nezavisnih država i c) federacija sa dve države članice. U prvih dva slučaja rešavanje pitanja državljanstva javlja se kao prioritet kako sa stanovišta smanjenja političkih tenzija, tako i sa stanovišta budućih odnosa saradnje ne samo na teritoriji SRJ već i na teritoriji bivše SFRJ u regionu, a posebno sa stanovišta ljudskih prava i pravne nesigurnosti građana, ukoliko se ovo pitanje ne reši na adekvatan način.

U ovom momentu teško je utvrditi koliko državljanina Srbije žive na teritoriji Crne Gore. Isto tako teško je utvrditi koliki je procenat državljanina koji godišnje migrira sa teritorije jedne na teritoriju druge federalne jedinice i kakve to implikacije proizvode po njihov državljanski status. Podatke o državljanskom statusu građana odnosno o broju državljanina Srbije koji žive u Crnoj Gori, kao i obrnuto, tj. o državljanima Crne Gore koji žive u Srbiji, Savezni zavod za statistiku je podatke prikupljao samo na popisu stanovništva iz 1953. godine. Ni druge agencije nisu prikupljale niti obradile ove podatke. Evidenciju o ovom pitanju vode savezni MUP, MUP Srbije i MUP Crne Gore. Ovima institucijama se Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava pismeno obratio, 27. septembra. 2001. godine, s molbom da dobije raspoložive podatke. Međutim, osim od strane MUP-a Republike Srbije, do danas nije bilo odgovora.¹

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, na teritoriji današnje SRJ živelo je 10.394.026. građana, od čega 9.778.911 na teritoriji Srbije sa autonomnim pokrajinama (na teritoriji Vojvodine živelo 2.013.889. stanovnika, a na teritoriji Kosova 1.956.196), dok je 615.035 građana živelo na teritoriji Crne Gore. Uz to, Statistički godišnjak Saveznog zavoda za statistiku (objavljen 2000. godinu) sadrži podatke o migracijama stanovništva iz jedne u drugu republiku koji se donosi na period zaključno sa 1998. godinom. Po tim podacima, u toku 1998. godine iz Crne Gore u Srbiju migriralo 1.157 lica, a iz Srbije u Crnu Goru 1.489 lica. Pošto su migracija stanovništva posmatrane sa stanovišta nacionalne pripadnosti građana, a ne sa stanovišta državljanstva, teško je utvrditi da li su lica koja su prešla da žive na teritoriju druge republike istovremeno i državljani republike sa koje su došli ili ne.

Mada je gotovo nemoguće odrediti i aproksimativan broj građaninija bi prava mogla da budu dovedena u pitanje u slučaju osamostaljenja Crne Gore ili redefinisavanja statusa Kosova, odnosno redefinisavanja odnosa unutar SRJ, izvesno je da je broj takvih građana veliki. Zbog toga je potrebno da se meću pitanjima koja će se raspravljati u toku pregovora o budućim odnosima ovih republika odnosno nasleđena SRJ uvrsti pitanje državljanstva. S obzirom na najviši status koji u demokratskom svetu i pravu imaju ljudska prava i slobode, a koja mogu biti ugrožena ukoliko se u pregovorima ne razreši i pitanje državljanstva, trebalo bi primeniti na celo *zaštite ste enih prava*. To podrazumeva isključenje bilo kakve redukcije ovih prava kojom bi se ova prava i slobode ugrozile. Državljanima Srbije i Crne Gore koji su danas istovremeno i državljani SRJ trebalo bi omogućiti da zadrže republiko državljanstvo, kao ili da optiraju za jedno od republikih državljanstava, s tim što bi se prvoo generaciji moglo

¹ Na zahtev YUCOM upućenom na adrese sva tri ministarstva odgovorio je samo MUP Srbije. U dopisu od 5.11.2001. godine YUCOM je obavešten da ovo Ministarstvo ne vodi evidenciju o državljanima Republike Crne Gore koji imaju prebivalište ili boravište na teritoriji Republike Srbije, kao ni o državljanima Republike Srbije koji imaju prebivalište ili boravište na teritoriji Republike Crne Gore.

omogući i dvojno državljanstvo. Osim toga, svim državljanima jedne republike koji imaju prebivalište na teritoriji druge republike, ili su braćim i porodicama vezani u njoj i na republiku nije državljanstvo nemaju, trebalo bi omogućiti dvojno državljanstvo, pod uslovom da podnesu takav zahtev. U slučaju dvojnog državljanstva bi se jedino pravo da se bira i bude biran kao i plaćanje poreza vezalo za republiku boravka. Uspostavljanje dogovora o slobodnoj pasoškoj zoni, odnosno pravo da se na teritorijama Srbije i Crne Gore, a kasnije, možda i teritorijama bivše SFRJ, putuje, studira, radi, i, zapošljava itd. uz korišćenje ličnih dokumenata države boravka bilo bi neposredna zaštita ljudskih prava i sloboda i instrument podsticanja regionalne saradnje. S toga bi ovakve mere trebalo da budu podsticane i podržane kako od lokalnih tako i međunarodnih organa i organizacija.

Iz iskustvo regulisanja odnosa između SRJ i Makedonije ili Republike Srpske mogla bi da budu značajna. Naime, odnosi sa Makedonijom regulisani su brojnim bilateralnim sporazumima. Valja podsetiti da se Makedonija jedina od bivših republika SFRJ odvojila bez oružanog sukoba. To je omogućilo da SRJ i njen novi sused imaju relativno dobre odnose, odnosno odnose koji su mnogo bolje od odnosa sa ostalim zemljama nastalim na nekadašnjoj teritoriji SFRJ (naravno, sa izuzetkom odnosa sa Republikom Srpskom). Na primer, jedno vreme nakon razlaza građani su prelazili državnu granicu bez pasoša, ali je to bilo samo privremeno rešenje. Naime, *Sporazumom o regulisanju odnosa i unapređenju saradnje SRJ i RM* od 8. aprila 1996. godine, strane ugovornice su se međusobno priznale. Ovim sporazumom SRJ i RM obavezale su se da će se uzdržati od nametanja bilo kakvog spremanja u kretanju ljudi i roba između njihovih teritorija ili kroz teritoriju bilo koje strane do teritorije druge strane (član 6), kao i da će na osnovu reciprociteta ugovorom rešiti pitanje imovine pravnih i fizičkih lica (član 7). Tako e, *Sporazumom o trgovini između Savezne vlade SRJ i Vlade RM*, od 4. septembra 1996. godine, strane ugovornice su, između ostalog, ukinule carinu za robe poreklom iz država strana ugovornica, vancarinske uvozne dažbine i sezonske dažbine (član 4). Istog dana, Savezna vlada SRJ i Vlada RM potpisale su i *Sporazum o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja* kojom su se međusobno obavezale da će podsticati i stvarati povoljne uslove za ulaganje druge strane ugovornice kako bi vršili ulaganja na njenoj teritoriji i dozvoljavati takva ulaganja u skladu sa svojim zakonima i propisima (član 2). Strane ugovornice obavezale su se i da ovim ulaganjima obezbede nacionalni tretman i tretman najpovoljniji nacije (član 3).

Sporazumom o trgovini između Savezne vlade SRJ i Vlade RM o ukidanju viza, od 3. jula 1997. godine, predviđeno je da državljani strana ugovornica mogu bez viza ulaziti na teritoriju države druge strane ugovornice na svim granicama prelazima otvorenim za međunarodni saobraćaj i u njoj boraviti do 60 dana (1.1). Međutim, za duži boravak građani predviđena je viza (1.3). Odredba iz člana 3. ovog ugovora značajna je, međutim, zbog toga što se govori o državljanima koji nameravaju da borave na teritoriji države druge strane ugovornice radi zaposlenja, obavljanja određene profesionalne delatnosti, školovanja, obavljanja specijalizacije ili naučnog istraživanja.

Tako e, treba istaći i *Sporazum o socijalnom osiguranju* od 29. decembra 2000. godine. Ovaj sporazum primenjuje se na lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili obe države ugovornice i na druga lica koja prava izvode od ovih lica (1.3). Posebno važna je odredba iz člana 6. prema kojoj se izjednačavaju pravne činjenice.

Taj član u celosti glasi: Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice obavljanje delatnosti koja donosi prihod, obavezno osiguranje ili druga injenica ima pravno dejstvo na određeno davanje ostvareno prema njenim pravnim propisima, obavljanje određene delatnosti, obavezno osiguranje ili druga odgovarajuća injenica u drugoj državi ugovornici proizvodi isto pravno dejstvo u prvoj državi ugovornici, ako ovim sporazumom nije drugačije određeno. Ovim sporazumom regulisana su posebno sledeća pitanja: bolesti i materinstva; starosti, invalidnosti i smrti; povreda na radu i profesionalnih bolesti; nezaposlenosti i pitanje dodatka na decu.

Odnos SRJ i Republike Srpske, entiteta u okviru Bosne i Hercegovine, kao što je već napred navedeno, u svemu predstavlja izuzetak. Građani državnu granicu sa BiH prelaze samo uz ličnu kartu. Međutim, specifičnost odnosa između Republike Srpske i SRJ, dovodi do diskriminacije, jer ne postoji reciprocitet sa BiH pošto građani SRJ mogu sa ličnom kartom ući u BiH, dok građani BiH iz Federacije moraju imati pasoš da bi ušli na teritoriju SRJ.

Sporazumom o uspostavljanju specijalnih paralelnih odnosa između SRJ i Republike Srpske od 5.marta 2001.godine, predviđeno je da će u esence u sporazumu posebno unapređivati saradnju u sledećim oblastima: privreda, planiranje, zakonodavstvo, privatizacija i denacionalizacija, nauka i tehnologija, obrazovanje, kultura i sport, zdravstvo i socijalna politika, turizam i zaštita okoline, informisanje, zaštita sloboda i prava građana, suzbijanje kriminala i odbrana. Šta će sve ovo u praksi značiti ostaje da se vidi, ali pretpostavka je da će doći do sklapanja novih sporazuma.

U praksi je status državljanina BiH (Republike Srpske) i Republike Makedonije dosta sličan. Dakle, ono što je najvažnije mogu posedovati nepokretnosti u SRJ i mogu zasnovati radni odnos.

VI. ZAKLJUČNO RAZMATRANJE

Na osnovu iznetih injenica može se konstatovati da:

- 1) U najmanje verovatnoj varijanti, odnosno u slučaju opstanka zajedničke države u postojećim formi i sadašnjim nadležnostima, postoji potreba izmene i dopune pojedinih odredaba i saveznih i republičkih zakona o državljanstvu. Te promene bi trebalo da omoguće sledeće:
 - a) Savezni Zakon o državljanstvu (1996), sa izmenama iz 2001. mora da sadrži odredbe kojim se preciznije rešava sukob jugoslovenskog i republičkih zakonovstava po pitanju državljanstva (saveznog i republičkog), kao i sukob republičkih državljanstava;
 - b) Zakonu o državljanstvu Crne Gore (1999), morao bi da pretrpi izvesne promene, kako bi se sprečila mogućnost sticanja crnogorskog državljanstva bez sticanja jugoslovenskog, odnosno potrebno je njegovo usaglašavanje sa saveznim propisima;
 - c) Zakon o državljanstvu Socijalističke Republike Srbije (1979), treba u potpunosti zameniti novim zakonom koji bi na savremeni način rešio pitanje

republiki Srbiji – srpskog državljanstva, ali uvažavaju i pri tome i nove realitete na Kosovu, pa čak i Vojvodini.

- 2) U slučaju novog oblika jugoslovenske federacije zasnovanog na smanjenju broja nadležnosti, trebalo bi da pravni efekti državljanstva budu vezani, kao i do sada, za savezno državljanstvo. To nalaže izmene sada važećih republičkih zakona o državljanstvu i usaglašavanje ovih zakona sa sadašnjim ili budućim saveznim zakonom o državljanstvu. Postojeći zakon u Srbiji mora u svakom slučaju biti zamenjen novim.
- 3) U slučaju prestanka postojanja savezne države, do koje, prema sadašnjim procenama može doći i bez primene sile i novih ratova, ugovori o razlazu i zakoni novonastalih država morali bi da sadrže odredbe o državljanstvu, uključujući i dvojni državljanstvo.
 - a) Regulisanje odnosa između državljanina Srbije i Crne Gore mogli bi da budu uređeni po modelu međunarodnih ugovora koje je SRJ sklopila sa Bosnom i Hercegovinom i Makedonijom ili po modelu koji je primenjen u Češkoj i u Slovačkoj po kojima je dvojni državljanstvo priznato svim državljanima odnosno Slovacima, čija se prebivališta nalaze na teritoriji druge države. U tom slučaju politička prava, kao što je izbornost, bi se vršila u državi u kojoj državljanin ima prebivalište, a vojna obaveza bi se izvršavala po izboru.
 - b) Nijedan državljanin u slučaju raspada SRJ ne bi smeo da postane apatrid.
 - c) Sloboda optiranja za jedno ili drugo državljanstvo bi morala da bude maksimalno otvorena.
 - d) Pitanja imovinskih prava, prava iz socijalnog i zdravstvenog osiguranja i ostale iste vrste prava, kao i školovanja i školarina, bi bila jednako dostupna za građane obe države bez obzira na kojoj teritoriji ostvaruju ova prava.
 - e) Posebni problem predstavlja Kosovo. Državljanstvo stanovnika Kosova moglo bi da se reši uvođenjem “regionalnog državljanstva”, odnosno državljanstva, kao i u slučaju Alandskih ostrva, za ljude koji žive na Kosovu uz otvaranje mogućnosti da oni koji slobodno iskazu svoju volju imaju pravo i na dvojni državljanstvo odnosno državljanstvo Kosova i Srbije.
 - f) S obzirom na mogućnost da SRJ ipak za izvesno vreme opstane ali kao savez nezavisnih država Srbije, Crne Gore i Kosova, državljanstvo bi trebalo rešiti na ranije opisan način tzv. Komonvetskog državljanstva.

PRILOG A:**ZAKON O CRNOGORSKOM DRŽAVLJANSTVU**
(“Službeni list RCG”, broj 41 od 2. XI 1999)**I – OSNOVNA ODREDBA****Član 1.**

Grani Republike Crne Gore imaju crnogorsko državljanstvo.
Crnogorsko državljanstvo stiče se i prestaje pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

II – STICANJE CRNOGORSKOG DRŽAVLJANSTVA**Član 2.**

Crnogorsko državljanstvo stiče se:

- 1) porijeklom,
- 2) rođenjem na teritoriji Republike Crne Gore,
- 3) prijemom,
- 4) po međunarodnim ugovorima.

1. Sticanje crnogorskog državljanstva porijeklom**Član 3.**

Crnogorsko državljanstvo stiče porijeklom:

- 1) dijete iji su oba roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanici;
- 2) dijete iji je jedan od roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanin, dijete je rođeno na teritoriji Republike Crne Gore;
- 3) dijete iji je jedan od roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanin, dijete je rođeno na teritoriji druge republike ili druge države, ko roditelji sporazumno odrede da ono bude crnogorski državljanin;
- 4) dijete iji je jedan od roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanin, drugi je nepoznat ili je nepoznat tog državljanstva ili je bez državljanstva, ko je dijete rođeno na teritoriji Republike Crne Gore ili ko je rođeno na teritoriji druge republike ili druge države pa ne stekne državljanstvo te republike ili nice;
- 5) dijete iji je jedan od roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanin, drugi je nepoznat ili je nepoznat tog državljanstva ili je bez državljanstva, dijete je rođeno u inostranstvu.

Član 4.

Dijete rođeno u inostranstvu iji je jedan od roditelja u trenutku njegovog rođenja crnogorski državljanin, drugi je državljanin druge republike ili druge države, porijeklom stiče crnogorsko državljanstvo, ko to roditelji sporazumno odrede.

Ako se sporazum iz stav 1 ovog člana ne postigne, dijete stiče crnogorsko državljanstvo ko je upisan u matičnu knjigu rođenih koj se vodi na teritoriji

Republike Crne Gore, odnosno crnogorsko državljanstvo ima roditelj koji dijete prijavio u jugoslovenskom državljanstvu, odnosno diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Svezne Republike Jugoslavije i zatražio upis djeteta u matičnu knjigu jugoslovenskih državljanina.

Član 5.

Crnogorsko državljanstvo stiče porijeklom dijete rođeno u inostranstvu, ako je jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta crnogorski državljanin, drugi je strani državljanin, ako do navršenih 18. godine života bude prijavljeno u jugoslovenski državljanin kod nadležnog diplomatskog ili konzularnog predstavništva Svezne Republike Jugoslavije i ako podnese zahtjev za upis u matičnu knjigu jugoslovenskih državljanina i matičnu knjigu crnogorskih državljanina.

Ako je dijete starije od 14 godina, za sticanje crnogorskog državljanstva u smislu stavka 1 ovog člana potrebna je i njegov pristanka.

Član 6.

Pod uslovom iz člana 5 stavka 1 ovog zakona, crnogorsko državljanstvo stiče i lice starije od 18 godina života, ako do navršenih 23. godine života podnese zahtjev za upis u matičnu knjigu jugoslovenskih državljanina i matičnu knjigu crnogorskih državljanina.

Član 7.

Pod uslovima iz 1. 3 do 6 ovog zakona, crnogorsko državljanstvo stiče i usvojenik-stranac u slučaju potpunog usvojenja.

2. Sticanje crnogorskog državljanstva rođenjem na teritoriji Republike Crne Gore

Član 8.

Crnogorsko državljanstvo stiče dijete rođeno ili na teritoriji Republike Crne Gore, ako su mu roditelji nepoznati ili su nepoznati tog državljanstva ili su bez državljanstva.

Djetetu iz stavka 1 ovog člana može prestat crnogorsko državljanstvo, ako se do navršenih 18. godine života utvrdi da su mu roditelji državljanima druge republike ili nice ili druge države.

Djetetu iz stavka 2 ovog člana crnogorsko državljanstvo prestaje na zahtjev roditelja, odnosno dostavljenom rješenju, pri čemu je za dijete starije od 14 godina potrebna i njegov saglasnost.

3. Sticanje crnogorskog državljanstva prijemom

Član 9.

U crnogorsko državljanstvo može biti primljen državljanin druge republike ili nice ili druge države koji je navršio 18 godina života i ima prebivalište na teritoriji Republike Crne Gore najmanje 10 godina prije podnošenja zahtjeva za prijem u državljanstvo.

Državljanin druge republike ili nice ili druge države koji je zaključio brak s crnogorskim državljaninom može biti primljen u crnogorsko državljanstvo, ako on to zahtjeva, pod uslovom da ima prebivalište na teritoriji Republike Crne Gore

njima nije pet godina u kontinuitetu prije podnošenja zahtjeva za prijem u državljanstvo i ako nisu ispunjeni uslovi iz stavka 1 ovog člana.

Član 10.

Ako oba roditelja steknu crnogorsko državljanstvo prijemom ili je crnogorsko državljanstvo prijemom stekao jedan roditelj, drugi je to državljanstvo imao od prije, crnogorsko državljanstvo stiče i njihovo dijete mlađe od 18 godina.

Ako je crnogorsko državljanstvo prijemom stekao samo jedan roditelj djeteta, drugi nema ovo državljanstvo, crnogorsko državljanstvo stiče i njihovo dijete mlađe od 18 godina, ako to zahtjeva roditelj koji je primljen u crnogorsko državljanstvo, drugi je s tim saglasan.

Ako je dijete starije od 14 godina, za sticanje crnogorskog državljanstva u smislu stavka 1 i 2 ovog člana potrebna je i njegov saglasnost.

Član 11.

U slučaju nepotpunog usvojenja, usvojenik koji nije navršio 18 godina života, ima državljanstvo druge republike ili druge države, može biti primljen u crnogorsko državljanstvo na zahtjev usvojioca koji je crnogorski državljanin ako usvojiocem stalno živi u Republici Crnoj Gori.

Ako je usvojenik stariji od 14 godina, za prijem u crnogorsko državljanstvo u smislu stavka 1 ovog člana potrebna je i njegov saglasnost.

4. Sticanje crnogorskog državljanstva po međunarodnim ugovorima

Član 12.

Crnogorsko državljanstvo može se stekati kada se, na osnovu potvrđenog međunarodnog ugovora, stekne jugoslovensko državljanstvo po principu uzajamnosti.

III – PRESTANAK CRNOGORSKOG DRŽAVLJANSTVA

Član 13.

Crnogorsko državljanstvo prestaje:

- 1) otpustom,
- 2) odricanjem,
- 3) sticanjem državljanstva druge republike ili druge države,
- 4) po međunarodnim ugovorima.

1. Prestanak crnogorskog državljanstva otpustom

Član 14.

Otpusti se se iz crnogorskog državljanstva lice koje ispunjava uslove za otpust iz jugoslovenskog državljanstva propisanog svezanim zakonom.

2. Prestanak crnogorskog državljanstva odricanjem

Član 15.

Crnogorski državljanin koji stalno živi u inostranstvu može se odreći crnogorskog državljanstva, ako ispunjava uslove za odricanje od jugoslovenskog državljanstva propisanog svezanim zakonom.

3. Prestanak crnogorskog državljanstva i sticanje drugog državljanstva

Član 16.

Crnogorsko državljanstvo prestaje crnogorskom državljaninu ako stekne državljanstvo druge republike ili druge države.

Član 17.

Ako po članu 16 ovog zakona crnogorsko državljanstvo prestaje obojici roditelja ili ako prestaje jednom roditelju, drugi nemovno državljanstvo, crnogorsko državljanstvo prestaje i njihovom detetu mlađem od 18 godina.

Ako crnogorsko državljanstvo prestaje jednom roditelju, drugi imovno državljanstvo, crnogorsko državljanstvo prestaje i njihovom djetetu mlađem od 18 godina ako to zahtijeva roditelj kome prestaje ovo državljanstvo, drugi je s tim saglasan.

Ako je dijete starije od 14 godina, za prestanak crnogorskog državljanstva u smislu stavaka 1 i 2 ovog člana potrebna je i njegov pristanak.

4. Prestanak crnogorskog državljanstva po međunarodnim ugovorima

Član 18.

Crnogorskom državljaninu kome prestaje jugoslovensko državljanstvo po međunarodnim ugovorima istovremeno prestaje i crnogorsko državljanstvo.

IV – POSTUPAK ZA STICANJE I PRESTANAK CRNOGORSKOG DRŽAVLJANSTVA

Član 19.

O zahtjevu za sticanje i prestanak crnogorskog državljanstva odlučuje ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove.

Član 20.

Ako se postupak za sticanje ili prestanak crnogorskog državljanstva, pokrenut na zahtjev stranke, ne može završiti ili okončati bez preduzimanja određenih radnji od strane podnosioca zahtjeva, smatra se da je zahtjev povučen i pored upozorenja ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove podnosioc zahtjeva u danom roku ne izvrši radnju koja je potrebna za nastavak ili okončanje postupka ili ako se zbog neizvršenja tih radnji može zaključiti da više nije u interesu nastavljanje postupka.

Iz razloga navedenih u stavku 1. ovog člana, postupak se ne može obustaviti prije isteka tri mjeseca od dana upozorenja.

Član 21.

Rješenje o sticanju crnogorskog državljanstva i rješenje o otpustu iz crnogorskog državljanstva dostavljaju se saglasno pravilima o obveznom ličnom dostavljanju.

Kod sticanja crnogorskog državljanstva prijemom i kod otpusta iz crnogorskog državljanstva smatra se da je rješenje dostavljeno podnosiocu zahtjeva.

Izvod iz rješenj o prijemu u crnogorsko državljanstvo i otpustu iz crnogorskog državljanstva objavljuje se u "Službenom listu Republike Crne Gore".

V – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 22.

Crnogorskim državljaninom smatra se lice koje je imalo državljanstvo Republike Crne Gore na dan stupanja u snagu ovog zakona.

Član 23.

Ako neko lice nije upisano u evidenciju o državljanima Republike Crne Gore u roku po dosadašnjim propisima ili sukladno državljanima Republike Crne Gore upisanim u evidencije bivših republika SFRJ i republika članica Savezne Republike Jugoslavije, ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove utvrdi e državljanstvo tih lica u njihovim pismenim zahtjevima.

Upis državljanstva iz stavka 1 ovog člana izvrši se u dosadašnje evidencije o državljanstvu.

Član 24.

Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove i Ministarstvo nadležno za poslove uprave donijet će propise o vođenju evidencije o sticanju i prestanku crnogorskog državljanstva, uzključujući uvođenje evidencija o državljanstvu u ovim po dosadašnjim propisima u roku od 90 dana od dana stupanja u snagu ovog zakona.

Član 25.

Stupanjem u snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o državljanstvu Socijalističke Republike Crne Gore ("Službeni list SRCG", br. 26/75).

Član 26.

Ovaj zakon stupanja u snagu osmog dana od dana objavljenja u "Službenom listu Republike Crne Gore".

PRILOG B:**ZAKON O DRŽAVLJANSTVU
SOCIJALISTI KE REPUBLIKE SRBIJE**
(“Službeni glasnik SRS”, br. 45 od 20. X 1979, 13 od 9. IV 1983)**I. OSNOVNE ODREDBE****lan 1.**

Građani Socijalističke Republike Srbije imaju državljanstvo Socijalističke Republike Srbije.

lan 2.

Državljanin Socijalističke Republike Srbije istovremeno je i državljanin Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

lan 3.

Državljanin druge republike u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (u daljem tekstu: državljanin druge republike) ima na teritoriji Socijalističke Republike Srbije ista prava i dužnosti kao i državljanin Socijalističke Republike Srbije.

II. STICANJE DRŽAVLJANSTVA SOCIJALISTI KE REPUBLIKE SRBIJE**lan 4.**

Državljanstvo Socijalističke Republike Srbije stiče se:

1. poreklom,
2. rođenjem na teritoriji Socijalističke Republike Srbije,
3. prijemom državljanina druge republike u državljanstvo Socijalističke Republike Srbije,
4. prirodjenjem,
5. po međunarodnim ugovorima.

1. Sticanje državljanstva poreklom**lan 5.**

Poreklom stiče državljanstvo Socijalističke Republike Srbije dete:

1. ija su oba roditelja u slučaju rođenja deteta državljani Socijalističke Republike Srbije,
2. iji je jedan roditelj u slučaju rođenja deteta državljanin Socijalističke Republike Srbije, a ono je rođeno na teritoriji Socijalističke Republike Srbije, ako roditelji sporazumno ne odrede da dete bude državljanin druge republike,
3. iji je jedan roditelj u slučaju rođenja deteta državljanin Socijalističke Republike Srbije, a dete je rođeno na teritoriji druge republike, ako roditelji sporazumno odrede da ono bude državljanin Socijalističke Republike Srbije,
4. iji je jedan roditelj u trenutku rođenja deteta državljanin Socijalističke Republike Srbije, a drugi strani državljanin ili lice bez državljanstva, ili nepoznatog državljanstva, ako je rođeno na teritoriji Socijalističke Republike Srbije.

5. iji je jedan roditelj državljanin Socijalisti ke Republike Srbije, a drugi strani državljanin ili lice bez državljanstva, ili nepoznatog državljanstva a dete je ro eno u inostranstvu, ako ga jedan roditelj do navršene 18. godine života prijavi za upis kao državljanina Socijalisti ke Republike Srbije kod nadležnog organa u Socijalisti koj Republici Srbiji ili inostranstvu, ili ako se do navršene 18. godine života stalno nastani u Socijalisti koj Republici Srbiji, odnosno na teritoriji druge republike, a po propisima te republike nije steklo njeno državljanstvo,

6. iji je jedan roditelj u asu ro enja deteta državljanin Socijalisti ke Republike Srbije a drugi nije poznat.

Državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije sti e i dete iji je jedan roditelj državljanin Socijalisti ke Republike Srbije a dete je ro eno u inostranstvu, i ako ne ispunjava neki uslov iz ta ke 5. ovog lana, ako bi dete ostalo bez republi kog državljanstva.

Dete koje sti e državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije po stavu 1. ta ki 5. i stavu 2. ovog lana smatra se državljaninom Socijalisti ke Republike Srbije od asa ro enja.

2. Sticanje državljanstva ro enjem na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije

lan 6.

Državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije sti e dete ro eno ili na eno na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije ija su oba roditelja nepoznata, ili su nepoznatog državljanstva, ili su bez državljanstva. Detetu e prestati državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije ako se do navršene 14. godine života utvrdi da su mu roditelji strani državljani.

Dete ro eno ili na eno na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije od roditelja koji imaju razli ito republi ko državljanstvo, sti e državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije, ako roditelji sporazumno ne odrede da dete stekne republi ko državljanstvo republike ije državljanstvo ima jedan od roditelja.

3. Sticanje državljanstva prijemom državljanina druge republike u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije

lan 7.

Državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije sti e državljanin druge republike ukoliko podnese zahtev za prijem u državljanstvo i ako ispunjava slede e uslove:

1. da je navršio 18 godina života,

2. da u vreme podnošenja zahteva ima prebivalište na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije.

Državljanin druge republike koji je u braku sa državljaninom Socijalisti ke Republike Srbije može biti primljen u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije i ako nisu ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog lana.

lan 8.

Ako su državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije, prijemom iz državljanstva druge republike, stekla oba roditelja ili jedan od njih, državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije sti e i njihovo dete mla e od 18 godina.

Ako je državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije stekao jedan roditelj, a drugi je državljanin druge republike, državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije sti e dete mla e od 18 godina, ako se o tome roditelji sporazumeju.

Državljanin Socijalisti ke Republike Srbije može tražiti prijem u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije maloletnog usvojenika i ako nisu ispunjeni uslovi iz lana 7. stav 1. ta ka 2.

Ako je dete starije od 14 godina za sticanje državljanstva po st. 1, 2. i 3. ovog lana potreban je i pristanak deteta.

O prijemu u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije državljanina druge republike po 1. 7. i 8. ovog zakona, Republi ki sekretarijat za unutrašnje poslove obavesti e nadležni organ uprave one republike iji je državljanin bilo lice koje je primljeno u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije.

4. Sticanje državljanstva priro enjem

lan 9.

Priro enjem može ste i državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije stranac koji je podneo zahtev za prijem u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije ako ispunjava slede e uslove:

1. da je navršio 18 godina života,
2. da je do podnošenja zahteva boravio tri godine neprekidno na teritoriji Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije,
3. da se iz njegovog vladanja može zaklju iti da e biti lojalan gra anin Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije,
4. da ima otpust iz dosadašnjeg državljanstva ili da podnese dokaz da e otpust dobiti, ako bude primljen u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije.

Smatra e se da je uslov iz ta ke 4. stava 1. ovog lana ispunjen ako je lice koje je podnelo zahtev bez državljanstva ili e ga po zakonu zemlje iji je državljanin izgubiti samim priro enjem.

Ako strana država ne dopušta otpust ili za otpust postavlja uslove koji se ne mogu ispuniti dovoljna je izjava lica koje je podnelo zahtev da se u slu aju sticanja državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije odri e stranog državljanstva.

U rešenju kojim se odbija zahtev za sticanje državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije priro enjem ne moraju se navesti razlozi kojima se nadležni organ rukovodio pri donošenju rešenja.

lan 10.

Iseljenik iz Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije i lan njegove porodice priro enjem mogu ste i državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije i ako ne ispunjavaju uslove iz lana 9. stav 1. ta . 2. i 4. ovog zakona.

Stranac koji je zaklju io brak sa državljaninom Socijalisti ke Republike Srbije ili državljaninom druge republike može priro enjem ste i državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije i ako ne ispunjava uslove iz lana 9. stav 1. ta . 1, 2. i 4. ovog zakona.

Državljanin Socijalisti ke Republike Srbije može za maloletnog usvojenika tražiti državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije priro enjem i ako nisu ispunjeni uslovi iz lana 9. ovog zakona. Ako je usvojenik stariji od 14 godina potreban je i njegov pristanak.

lan 11.

Stranac koji bi prijem u državljanstvo Socijalističke Republike Srbije predstavljao interes za Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju može prirođenjem steći i državljanstvo Socijalističke Republike Srbije ako je podneo zahtev za prijem u državljanstvo Socijalističke Republike Srbije i ako ne ispunjava uslove iz člana 9. stav 1. tačka 2. i 4. ovog zakona.

Član 12.

Ako su oba roditelja prirođenjem stekli državljanstvo Socijalističke Republike Srbije, državljanstvo Socijalističke Republike Srbije steće i njihovo dete mlađe od 18 godina.

Ako je prirođenjem jedan roditelj stekao državljanstvo Socijalističke Republike Srbije, državljanstvo Socijalističke Republike Srbije steće i njegovo dete mlađe od 18 godina, ako to ovaj roditelj zahteva i ako dete živi u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Ako je prirođenjem jedan od roditelja stekao državljanstvo Socijalističke Republike Srbije, državljanstvo Socijalističke Republike Srbije steće i njegovo dete mlađe od 18 godina kad to oba roditelja zahtevaju, bez obzira gde dete živi.

Ako je dete navršilo 14 godina života za sticanje državljanstva po st. 1–3. ovog člana potreban je pristanak deteta.

Član 13.

Lice koje je prirođenjem steklo državljanstvo Socijalističke Republike Srbije postaje državljanin Socijalističke Republike Srbije danom uručenja rešenja o sticanju državljanstva.

III. PRESTANAK DRŽAVLJANSTVA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE SRBIJE

Član 14.

Državljanstvo Socijalističke Republike Srbije prestaje:

1. sticanjem državljanstva druge republike,
2. otpustom,
3. odricanjem,
4. oduzimanjem,
5. po meunarodnim ugovorima.

1. Prestanak državljanstva sticanjem državljanstva druge republike

Član 15.

Državljaninu Socijalističke Republike Srbije prestaje državljanstvo Socijalističke Republike Srbije, ako na osnovu njegovog zahteva bude primljen u državljanstvo druge republike.

Državljanstvo Socijalističke Republike Srbije po stavu 1. ovog člana prestaje i detetu mlađem od 18 godina života, ako su državljanstvo Socijalističke Republike Srbije izgubila oba roditelja, ili jedan od njih ako se drugi roditelj s tim saglasi.

Odredba stava 2. ovog člana odnosi se i na maloletnog usvojenika.

Ako je dete starije od 14 godina za prestanak državljanstva po st. 2. i 3. ovog člana potreban je pristanak deteta.

Državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije prestaje danom uru enja rešenja o sticanju državljanstva druge republike.

2. Prestanak državljanstva otpustom

lan 16.

Otpust iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije radi sticanja stranog državljanstva, da e se licu koje je podnelo zahtev za otpust, a ispunjava slede e uslove:

1. da je navršilo 18 godina života,
2. da nema smetnji u pogledu vojne obaveze,
3. da je izmirio dužne doprinose, poreze i druge obaveze prema društveno-politi kim zajednicama, organizacijama udruženog rada i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji,
4. da je regulisalo obavezu iz socijalnog osiguranja i radnog odnosa,
5. da je regulisalo imovinsko-pravno obaveze iz bra nog odnosa i odnosa roditelja i dece prema licima koja žive u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji,
6. da se protiv njega u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji ne vodi krivi ni postupak zbog krivi nog dela koje se goni po službenoj dužnosti, ili ako je u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji osu eno na kaznu zatvora, dok tu kaznu nije izdržalo,
7. da ima strano državljanstvo ili da je dokazalo da e biti primljeno u strano državljanstvo.

Organ iz lana 24. ovog zakona odbi e zahtev za otpust iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije i kad su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog lana ako to zahtevaju razlozi bezbednosti ili drugi posebni interesi zemlje, ili ako to nalažu razlozi reciprociteta ili drugi razlozi iz odnosa sa stranom državom.

U rešenju kojim se odbija zahtev za otpust iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije po stavu 2. ovog lana ne moraju se navesti razlozi kojima se nadležni organ rukovodio pri donošenju rešenja.

Licu koje se otpušta iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije prestaje državljanstvo danom uru enja rešenja o otpustu iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije.

lan 17.

Rešenje o otpustu iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije gubi važnost i bi e stavljeno van snage ako lice koje je dobilo otpust, u roku od jedne godine od dana donošenja rešenja, ne stekne državljanstvo strane države, a nastavi da živi u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Rešenje o otpustu može biti stavljeno van snage na zahtev lica koje je dobilo otpust i iselilo se iz Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije, ako ono u roku od jedne godine od dana iseljenja nije steklo strano državljanstvo, a o tome je u roku od tri meseca po isteku roka od jedne godine obavestilo diplomatsko ili konzularno predstavništvo Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije u inostranstvu ili organ iz lana 24. ovog zakona.

lan 18.

Detetu do navršene 18. godine života prestaje državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije na zahtev oba roditelja kojima je državljanstvo Socijalisti ke

Republike Srbije prestalo otpustom, ili ako je državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije prestalo na taj na in jednom od roditelja, a drugi roditelj je strani državljanin.

Detetu koje stalno živi u inostranstvu, iji je jedan roditelj stranac, može se izuzetno odobriti otpust iz državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije, ako je dete dodeljeno na uvanje, vaspitavanje i izdržavanje roditelju koji je stranac i ako se sa otpustom deteta saglasi roditelj koji je državljanin Socijalisti ke Republike Srbije.

Za prestanak državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije, po st. 1. i 2. ovog lana potreban je i pristanak deteta, ako je ono navršilo 14 godina života.

3. Prestanak državljanstva odricanjem

lan 19.

Punoletni državljanin Socijalisti ke Republike Srbije koji je ro en i živi u inostranstvu a ima i strano državljanstvo, može se do navršene 25. godine života odre i državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije.

Pravo na odricanje od državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije ima i punoletni državljanin Socijalisti ke Republike Srbije koji je ro en u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji, stalno živi u inostranstvu, a ima i strano državljanstvo, kao i lice iz stava 1. ovog lana posle navršene 25. godine života:

1. ako se protiv njega u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji ne vodi krivi ni postupak zbog krivi nog dela koje se goni po službenoj dužnosti, ili ako je u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji osu en na kaznu zatvora pa je tu kaznu izdržao,

2. ako je regulisao svoje imovinsko-pravne obaveze iz bra nog odnosa i odnosa roditelja i dece prema licima koja žive u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji,

3. ako je izmirio dužne doprinose, poreze i druge obaveze prema društveno-politi kim zajednicama, organizacijama udruženog rada i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Izjava o odricanju od državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije podnosi se diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije u inostranstvu ili organu iz lana 24. ovog zakona.

Licu, iju izjavu o odricanju od državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije uvaži organ iz lana 24. ovog zakona, prestaje državljanstvo danom podnošenja izjave i o tome se donosi posebno rešenje.

lan 20.

Detetu do navršene 18. godine života prestaje državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije na zahtev oba roditelja kojima je državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije prestalo odricanjem, ili na zahtev roditelja kome je državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije prestalo odricanjem, ako je drugi roditelj strani državljanin. Za dete, koje je navršilo 14 godina života, potreban je pristanak deteta.

4. Prestanak državljanstva oduzimanjem

lan 21.

Državljaninu Socijalisti ke Republike Srbije koji je odsutan iz Socijalist ke Federativne Republike Jugoslavije, a ima i strano državljanstvo, oduzima se državljanstvo ako su ispunjeni uslovi za oduzimanje državljanstva prema odredbama saveznog zakona.

IV. PONOVRNO STICANJE DRŽAVLJANSTVA

lan 22.

Lice kome je kao maloletnom prestalo državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije po lanu 18. ili 20. ovog zakona sti e ga ponovo ako se do navršene 25. godine života stalno nastani u Socijalisti koj Republici Srbiji i podnese zahtev za ponovno sticanje državljanstva.

V. ZAJEDNI KE ODREDBE

lan 23.

Zahtev za sticanje i prestanak državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije podnosi se opštinskom organu unutrašnjih poslova po mestu prebivališta podnosioca zahteva, a ukoliko podnosilac zahteva stalno živi ili boravi u inostranstvu duže od 60 dana – diplomatsko-konzularnom predstavništvu Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije u inostranstvu.

Strani državljani koji imaju privremeni boravak ili su stalno nastanjeni u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji zahtev za prijem u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije podnose opštinskom organu unutrašnjih poslova po mestu privremenog boravka ili stalnog nastanjenja.

Podnosioci zahteva iz st. 1. i 2. ovog lana dužni su da prilože dokaze da ispunjavaju uslove iz lana 9. stav 1. ta . 1, 2. i 4. i lana 16. stav 1. ta . 1, 3, 4. i 7. kao i dokaz da se protiv njih u Socijalisti koj Federativnoj Republici Jugoslaviji ne vodi krivi ni postupak zbog krivi nog dela koje se goni po službenoj dužnosti.*

Opštinski organ za unutrašnje poslove iz st. 1. i 2. ovog lana i diplomatsko-konzularno predstavništvo Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije u inostranstvu iz stava 1. ovog lana, dužni su da zahtev podnosioca dostave odmah, najkasnije u roku od sedam dana Republi kom sekretarijatu za unutrašnje poslove.*

Za lica sa teritorije socijalisti ke autonomne pokrajine, zahtev podnosioca, opštinski organ za unutrašnje poslove dostavlja Republi kom sekretarijatu za unutrašnje poslove, preko pokrajinskog sekretarijata za unutrašnje poslove.*

Za lica sa teritorije socijalisti ke autonomne pokrajine, zahtev podnosioca, opštinski organ za unutrašnje poslove dostavlja Republi kom sekretarijatu za unutrašnje poslove, preko pokrajinskog sekretarijata za unutrašnje poslove.*

* “Službeni glasnik SRS”, broj 13/83.

lan 24.

O sticanju i prestanku državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije odlu uje Republi ki sekretarijat za unutrašnje poslove a za lica odnosno državljane sa teritorije socijalisti ke autonomne pokrajine, Republi ki sekretarijat odlu uje po prethodno pribavljenom mišljenju pokrajinskog sekretarijata za unutrašnje poslove.*

* “Službeni glasnik SRS”, broj 13/83.

lan 25.

Evidenciju o sticanju i prestanku državljanstva Socijalisti ke Republike Srbije vodi Republi ki sekretarijat za unutrašnje poslove.

Za lica sa teritorije socijalisti ke autonomne pokrajine, evidencije iz stava 1. ovog lana vodi i pokrajinski sekretarijat za unutrašnje poslove.

lan 26.

Evidencije o državljanima Socijalisti ke Republike Srbije, državljanima drugih socijalisti kih republika i državljanima Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije, koji su upisani u mati ne knjige ro enih na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije, vode se u mati nim knjigama ro enih kod opštinskog organa uprave koji vodi mati ne knjige, a za državljanane koji nisu ro eni na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije i nisu upisani u evidencije državljanana drugih socijalisti kih republika, kao i za lica primljena u državljanstvo Socijalisti ke Republike Srbije iz državljanstva drugih socijalisti kih republika, a koja nisu ro ena na teritoriji Socijalisti ke Republike Srbije, evidencije se vode u knjigama državljanana kod opštinskog organa uprave koji vodi mati ne knjige nadležnog po mestu prebivališta državljanina.*

Ako državljanin socijalisti ke republike i Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije nije upisan u evidencije o državljanima, opštinski organ uprave koji vodi mati ne knjige, nadležan po mestu prebivališta državljanina, utvrdi e za njega državljanstvo socijalisti ke republike i sprovedi postupak u vezi sa upisom te injenice u evidencije o državljanima socijalisti ke republike i Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije.*

Uverenje o državljanstvu socijalisti ke republike i Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije izdaje opštinski organ uprave koji vodi evidenciju državljanana.*

Uverenju o državljanstvu socijalisti ke republike upisuje se istovremeno i državljanstvo Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije.*

* "Službeni glasnik RS", broj 13/83.

lan 27.

Brisan je (vidi lan 4. Zakona – 13/83-815).

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

lan 28.

Državljaninom Socijalisti ke Republike Srbije smatra se lice koje je imalo ovo državljanstvo na dan stupanja na snagu ovog zakona, a ukoliko ovo državljanstvo nije regulisano isto e se utvrditi po odredbama ovog zakona.

lan 29.

Ovlaš uje se Republi ki sekretarijat za unutrašnje poslove da propiše na in vo enja evidencije o državljanstvu, obrasce za vo enje evidencija, kao i obrazac uverenja o državljanstvu.

lan 30.

Ovaj zakon primenjuje se na osnovu lana 300. stav 1. ta ka 1. Ustava Socijalisti ke Republike Srbije jedinstveno na celoj teritoriji Republike.

lan 31.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o državljanstvu Socijalisti ke Republike Srbije (“Službeni glasnik SRS”, broj 13/65).

PRILOG C:
ZAKON O JUGOSLOVENSKOM DRŽAVLJANSTVU

– I/3-1

“ ”, . 33 19. VII 1996, 9 2. III 2001.

I.

1.

.

2.

:

1) ;

2) ;

3) ;

4) .

3.

:

1) ;

2) ;

3) .

4.

(:).

5.

(1)

,

(2)

.

6.

(1)

.

(2)

,

,

(3)

II.

1.

7.

:

1)

;

2)

,

;

3)

,

,

.

8.

(1)

,

,

,

18.

.

(2)

14

(3)

1.

9.

(1)

8.

1.

18

23.

(2)

1.

10.

(1)

7, 8.

9.

(2)

-

(3)

2.

23.

18

2.

11.

(1)

()

(2)

1.

18.

(3)

14

3.

12.

(1)

1)

18

;*
;

2)

3)

4)

5)

.*

(2)

2.

1.

(3)

1.

2.

*"

", 9/2001.

12 .*

12.

1.

. 4.

5.

*"

", 9/2001.

13.

. 4. 5.

12.

1.

14.

(1)

,

,

,

,

,

,

.

(2)

1.

.

15.

(1)

,

18

.

(2)

,

18

.

(3)

2.

.

.

(4)

,

.

(5)

14

,

.

16.

(1)

18

.

(2)

14

,

.

17.

(1)

.

(2)
1.

18.

4.

18.

(1)

(2)

1.

III.

1.

19.

(1)

:

1)

18

;

2)

;

3)

;

4)

;

5)

—

,

;

6)

(2)

20.

:

1)

,

;

2)

21.

(1)

18.

14

(2)

(3)

22.

(1)

18.

21.

(2)

23.

(1)

(2)

1.

(3)

1.

2.

24.

(1)

23.

(2)

21.

18.

3.

25.

IV.

26.

(1)

(2)

1. 1. 1, 4. 5.

12.

V.

27.

(1)

(2)

(3)

(4)

3.

,

,

(5)

,

,

.

(6)

. 1.

5.

—

.

28.

(1)

.

(2)

.

(3)

1.

,

.

VI.

29.

,

,

30.

(1)

,

,

.

(2)

.

(3)

,

(4)

31.

(1)

(2)

1.

32.

(1)

—

(2)

33.

. 7. 11.

34.

35.

(1)

,

(2)

.

(3)

1.

,

36.

(1)

,

,

,

.

(2)

VII.

37.

(1)

.

(2)

,

,

,

.

(3)

.

(4)

,

—

.

(5)

,

.

(6)

38.

:

1) ;

2) ;

3) ;

4) ;

5) , ;

6) ;

7) ;

8) ;

9) ;

10) ;

11) ;

12) .

39.

40.

41.

(1)) (,

:

1) ;

2) , ;

- 3) ;
- 4) ;
- 5) , ;
- 6) ;
- 7) ;
- 8) ;
- 9) ;
- 10) ;
- 11) .
- (2) 1. .

42.

- (1) :
- 1) ;
- 2) , ;
- 3) ;
- 4) ;
- 5) , ;
- 6) ;
- 7) ;
- 8) ;
- 9) ;
- 10) ;
- 11) ;
- 12) .

(2)

1.

43.

(1)

50

(2)

1.

44.

(1)

:

1)

;

2)

;

3)

(2)

1.

45.

1)

;

2)

;

3)

VIII.

46.

27. 1992.

47. *

(1)

27.

1992.

(2)

(3)

14

18

* " 9/2001.

48. *

(1)

(2)

(3)

1. 2.

(4)

(5)

14 18

(6)

(7)

*“ ”, 9/2001.

49.

(1)

(2)

18. 1.

(3)

50.

(1)

(2) 1. :

1) ;

2) ;

3) ;

4) ;

5) , ;

6) ;*

7) ;

8) ;

9) ;

10) .

(3) 1. .

*“ ”, 9/2001.

51.

27. 1992. .

52.

l .

53.

90

54.

(“ ”, . 58/76).

55.

1. 1997. .

“ ”, 9 2. III 2001.

6.

.